

Gotovo dvanaest godina pošto su prestali da me zovu Mala princeza, zatekla sam se u saobraćajnom špicu na metro stanici Šatle. Bila sam u masi koja je na pokretnom trotoaru išla niz beskrajni hodnik. Jedna žena je nosila žuti kaput. Boja tog kaputa privukla je moju pažnju te sam je posmatrala s leđa na pokretnoj stazi. Ona se zatim zaputila u dugački hodnik gde je pisalo: „Pravac Vensenski zamak”. Kada smo se zaustavili usred pokretnih stepenika da, zbijeni jedni uz druge, sačekamo otvaranje automatskih vratnica, ona je stala pored mene. Tada sam joj videla lice. Njena sličnost sa mojom majkom bila je toliko upadljiva da sam pomislila da je to ona.

U sećanje mi se vratila jedna od malobrojnih majčinih fotografija koje sam sačuvala. Lice joj je osvetljeno kao da ga je reflektor iščupao iz mraka. Uvek sam osećala nelagodnost pred tom fotografijom. U mojim snovima ona se svaki put pretvara u antropometrijsku sliku koju mi pokazuju policajci ili službenici u mrtvačnici da bih mogla da identifikujem osobu. Međutim, ja ostajem nema. Ništa nisam znala o njoj.

Sela je na jednu klupu, podalje od ljudi koji su se tiskali na ivici perona čekajući voz. Nije bilo slobodnog mesta na klupi pored nje, pa sam ostala da stojim malo po strani, naslonjena na automat za napitke. Kroj njenoga kaputa nesumnjivo je nekada bio elegantan, a ona živa boja davala mu je crtu maštovitosti. Međutim, žuto je toliko potamnelo da se činilo gotovo sivo. Žena je ostavljala utisak da ne vidi ništa oko sebe, tako da sam se već pitala neće li ostati tamo, na klupi, do prolaska poslednjeg metroa. Istovetan profil kao u moje majke. Nos tako poseban, lagano podignut pri vrhu. Istovetne svetle oči. Isto visoko čelo. Kosa je bila nešto kraća. Ne, nije se mnogo promenila. Kosa nije više bila sasvim plava, ali, najzad, nisam bila sigurna ni da li je moja majka plavuša. Usta su joj se stezala u neki nabor gorčine. U meni je raslo uverenje da je to ona.

Propustila je jednu kompoziciju. Nekoliko trenutaka, peron je ostao pust. Sela sam na klupu pored nje. Onda je peron ponovo preplavila gusta masa sveta. Možda je trebalo da započnem razgovor. Nisam uspevala da pronađem reči, previše je ljudi bilo oko nas.

Skoro je zaspala na klupi, ali dok je buka voza bila još samo tutnjava iz daljine, ona je već ustala. Ušla sam u vagon za njom. Bile smo

razdvojene nekolicinom muškaraca koji su vrlo glasno razgovarali među sobom. Tek kada su se vrata zatvorila, shvatila sam da je trebalo da uzmem metro u suprotnom smeru, kao što obično činim. Na sledećoj stanici, talas putnika koji su silazili izbacio me je na peron, ali kada sam ponovo ušla u vagon, stala sam bliže njoj.

Pod jakim osvetljenjem, učinila mi se starija nego na peronu. Neki ožiljak presecao joj je levu slepoočnicu i deo obraza. Koliko li je mogla imati godina? Pedesetak? A na onoj fotografiji? Dvadeset i pet? Pogled, isti kao u dvadeset petoj, izražavao je čuđenje ili neku neodređenu zabrinutost, pa bi se naglo stvrdnuo. Slučajno se spustio i na mene, a da me uopšte nije videla. Iz džepa na kaputu izvukla je pudrijeru, koju je otvorila i prinela ogledalo licu da izbací trun prašine iz oka trljajući po rubu kapka malim prstom leve ruke. Metro je hvatajući zalet naglo trgnuo i primorao me da se pridržim za metalnu šipku, ona, međutim, nije izgubila ravnotežu. Ostala je da stoji mirno i posmatra se u ogledalu. Na Bastilji, putnici su nekako ušli, ali vrata su se s mukom zatvorila. Ona je već i pre gužve stigla da ukloni svoju pudrijeru. Na kojoj li stanici silazi? Treba li da idem za njom do kraja linije? Je li to neophodno? Morala bih da se priviknem na pomisao

da živi u istom gradu kao ja. Pošto su mi rekli da je davno umrla u Maroku, nisam nikada pokušala da saznam nešto više. „Umrla je u Maroku”, jedna od rečenica kakve slušamo čitavog života, a čije nam značenje uvek izmiče. Od takvih rečenica ostane u sećanju samo zvuk poput reči iz pesama kojih sam se plašila: „Bio jednom jedan brodić”... „Umrla je u Maroku.”

Na mojoj krštenici piše godina njenog rođenja: 1917, međutim, ona je u vreme kada su fotografije napravljene tvrdila da ima dvadeset i pet. Već tada je, zapravo, krila godine i prepravljala svoje isprave da bude mlađa. Zadigla je kragnu na svom kaputu kao da joj je najednom postalo hladno u vagonu u kojem smo se zbijali. Opazila sam da su rese na njenoj kragni potpuno izlizane. Koliko li je dugo nosila taj kaput? Još od onog vremena? Eto zbog čega je žuta boja posivela. Kad stignemo do kraja linije, poći ćemo autobusom u neko udaljeno predgrađe. Tada ću joj pričati. Posle Lionske stanice, bilo je sve manje ljudi u vagonu. Njen pogled se iznova spustio na mene, onaj pogled kakve putnici nehotično razmenjuju. „Sećate li se da su me zvali Mala princeza? I vi sami ste u to vreme uzeli lažno prezime. Pa čak i jedno lažno ime: Olga.”

U sledećem trenutku, sedele smo jedna naspram druge na sedištima pored vrata. „Po-

kušavala sam da vas pronađem u telefonskom imeniku, pa čak i telefonirala nekima od onih koji su nosili isto prezime, ali nisu nikada čuli za vas. Razmišljala sam i da jednoga dana pođem u Maroko. Jedini način da proverim da li ste doista umrli.”

Nakon trga Nasion, vagon se ispraznio, ali je ona još uvek sedela naspram mene ruku prekršenih tako da su joj manžetne sivkastog kaputa otkrивale nadlanice. Ruke bez traga ikakvog prstena ili narukvice, gole, ispucale ruke. Na onim fotografijama, imala je narukvice i prstenje – sav onaj masivni nakit kakav se nosio u to doba. Sada, ništa. Sklopila je oči. Još tri stanice do kraja linije. Kad se metro bude zaustavio kod Vensenskog zamka, ja ću se podići i najtiše moguće izaći iz metroa ostavljajući nju uspavanu, na sedištu. Ući ću u drugi metro u pravcu za Neji, kao što bih učinila i maločas da nisam u hodniku primetila njen žuti kaput.

Kompozicija se lagano zautavila na stanici Bero. Ona je otvorila oči koje su poprimile tvrdi sjaj. Bacila je pogled na peron, a potom ustala. Pratila sam je iznova kroz čitav hodnik, sa tom razlikom što smo sada bile same. Tek tada sam primetila da nosi pletenu obuću u vidu čarapa, zvanu pančos, i da ona ističe njen hod nekadašnje balerine.

Široka avenija, oivičena zgradama, na razmeđi Vensena i Sen Mande. Noć se spuštala. Ona je prešla ulicu i ušla u telefonsku govornicu. Sačekala sam da se više puta upali i ugasi crveno svetlo pre nego što sam odlučila da pređem. U telefonskoj govornici, trebalo joj je vremena da pronade sitninu ili žetone. Pretvarala sam se da pomno posmatram izlog, najbliži govornici, na nekoj apoteci, gde je stajao plakat kojeg sam se u detinjstvu mnogo plašila: đavo koji bljuje vatru. Okrenula sam se. Ona je oprezno vrtela neki broj kao da to čini prvi put. Slušalicu je obema rukama prislanjala na uvo. Međutim, tamo se niko nije odazivao. Odložila je slušalicu, iz džepa izvukla komadić papira i ponovo okretala brojčanik ne podižući pogled sa papirića. Tada sam počela da se pitam ima li ona negde stan.

Ovoga puta, neko joj je, ipak, odgovorio. Micala je usne iza stakla. I dalje je držala slušalicu obema rukama i s vremena na vreme potvrđivala glavom kao da se sve više unosi u razgovor. Sudeći po pomeranju usana, taj je razgovor postajao sve glasniji i glasniji, da bi naposletku skoro utihnuo. Kome li je telefonirala? Među retkim predmetima koji su mi ostali od nje u metalnoj kutiji od biskvita, bili su jedna beležnica i imenik sa adesama koji su poticali iz vreme-

na kada su fotografije snimljene, onog vremena kad su mene zvali Mala princeza. Dok sam bila mlađa, nije me nikada nagnala radoznalost da pregledam tu beležnicu ili imenik, ali ima već neko vreme kako ih uveče prelistavam. Imena raznih ljudi. Brojevi telefona. Dobro sam znala da nema svrhe da im telefoniram. Uostalom, nisam ni želela.

U onoj kabini, produžila je da govori. Činila se toliko udubljena u razgovor da sam mogla i da joj se približim, a da ona ne opazi moje prisustvo. Mogla sam čak pokušati, pretvarajući se da čekam u redu za telefon, da kroz staklo uhvatim poneku reč koja bi mi pomogla da bolje razumem šta se odigralo sa ženom u žutom kaputu i pletenoj obući. Ali ništa se nije čulo. Možda je telefonirala nekome od onih iz njenog imenika sa adresama, jedinom koji još nije umro ili nestao. Često se dešava da poneko ostane prisutan u čitavom vašem životu, neko koga nikada ne obeshrabrite. Onaj, možda, koji vas upozna u nekom blistavom trenutku i kasnije vas prati i u bedi, neprekidno zadivljen, jedini koji vam još ukazuje poverenje i oseća prema vama ono što se zove odanost do groba. Odanost jednom beskućniku. Dobar i veran pas. Većita žrtva. Pokušavala sam da zamislim lik takvog muškarca ili žene sa druge strane žice.

Izašla je iz govornice. Dobacila mi je jedan ravnodušan pogled, isti kakvim me je već pogledala u metrou. Otvorila sam staklena vrata. Ne ubacujući žeton u prorez, okrenula sam nasumično neki telefonski broj čekajući da se ona malo udalji. Držala sam slušalicu na uvu, nije bilo signala. Muk. Nikako da odlučim da je okačim.

Ona uđe u kafe pored apoteke. Oklevala sam da pođem za njom, a onda pomislih da me i tako neće primetiti. Jer ko smo nas dve? Žena neizvesnih godina i mlada devojka, izgubljene u gužvi metra. Niko nas ne bi primetio u onoj masi. A čim izađemo na ulicu, postanemo slične hiljadama onih koje se uveče vraćaju u svoje predgrađe.

Izabrala je sto u dnu sale. Bucmasti plavušan za tezgom doneo joj je kir, belo vino sa likerom od kupine. Trebalo bi da proverim da li svraća ovde svako veče u isto vreme. Obećala sam sebi da ću upamtiti ime kafea. *Kalsija*, Pariska avenija broj 96. Naziv je bio ispisan belim slovima raspoređenim u polukrug na staklu iznad ulaza. Na povratku, u metrou, ponavljala sam u sebi to ime i adresu da bih mogla da ih zapišem čim stignem. Ne može se umreti tek tako u Maroku. Može se proživeti još jedan život, u tajnosti, nakon svog. I ispijati svako veče po kir

u kafeu *Kalsija* da se gosti polako priviknu na ženu u žutom kaputu. Niko je nikada ne ispituje.

Zauzela sam mesto za stolom nedaleko od njenog. I sama sam naručila kir, dovoljno glasno da me ona čuje, nadajući se da bi u tome mogla videti znak saučesništva. Međutim, nije se ni pomerila. Glavu je držala malo pognutu, istovremeno tužnog i odlučnog pogleda, a skrštene ruke je položila na sto, u istom stavu kao na svom portretu. Gde li je ta slika mogla nestati? Pratila me je čitavo detinjstvo. Bila je okačena na zidu moje sobe u Fosombron-la-Foreu. Kazali su mi: „To je portret tvoje majke.” Neki momak koji se zvao Tolja Sungurov naslikao ga je u Parizu. Ime i grad su bili ispisani u dnu slike, sa leve strane. Ruke su joj bile prekrštene kao i sada, sa tom razlikom što joj je onda teška narukvica sa alkama obavijala ručni zglob. To je mogao biti izgovor da započnem razgovor. „Ličite na ženu čiji sam portret videla prošle nedelje na buvljoj pijaci Klinjankur. Slikar se zvao Tolja Sungurov.” Nisam, međutim, smogla snage da ustanem i pridem joj. Pretpostavimo da uspem tačno da izgovorim: „Slikar se zvao Sungurov, a vi sami Olga, međutim, to je bilo lažno ime, dok je ono pravo, koje se moglo pročitati na mojoj krštenici, glasilo Suzan.” Ali šta dobijam kad

brzo, vrlo brzo izgovorim tu rečenicu? Praviće se da ne razume ili će se zagušiti od reči koje joj navru bez reda pošto odavno nije imala sa kim da razgovara. Ali lagala bi, zametala bi tragove kao što je već činila u vreme kad su nastale fotografije i portret i kada je, krijući svoje godine, izmislila ono lažno ime. Pa čak i lažnu plemićku titulu. Pretvarala se da je rođena u irskoj plemićkoj porodici. Pretpostavljam da je slučajno naletela na nekog Irca – kako bi inače došla na takvu zamisao? Irac. Možda baš moj otac, koga posle toga više nije mogla da pronađe i koga je zaboravila. Ona je nesumnjivo zaboravila i sve ostalo, pa bi se čudila o čemu joj govorim. Mora da je reč o nekom drugom. Laži su se tokom godina raspršile. Ali u ono vreme, sigurna sam da je i sama u sve verovala.

Bucmasti plavušan joj je doneo još jedan kir. U tom času je bilo mnogo ljudi za barom. Zauzeli su i sve stolove. U onoj graji ne bismo se ni čule. Učinilo mi se da sam i dalje u vagonu metroa. Ili tačnije, da se u čekaonici neke železničke stanice pitam kojim vozom da krenem. Za nju su, međutim, svi vozovi već prošli. Ona je samo odlagala povratak kući. Verovatno je stanovala u blizini. Bila sam radoznala da saznam gde. Nisam imala potrebe da joj nešto kažem,

nije mi se budilo neko posebno osećanje prema njoj. Okolnosti su bile takve da između nas nije postojalo ono što se naziva toplinom majčinog zagrljaja. Jedino što sam želela bilo je da doznam na kojoj se to obali nasukala, dvanaest godina nakon svoje smrti u Maroku.